

Ženy od 45 let budou mít jednodušší cestu na mamografický screening

24.6.2026 - Viktorie Plíková | Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR

Ženy od 45 let mají nárok na screeningové mamografické vyšetření jednou za dva roky. Standardně na něj žádanku vystavuje praktický lékař nebo gynekolog při preventivní prohlídce. Od 1. července se však cesta na vyšetření zjednoduší. Pokud žena splňuje podmínky screeningu, tedy věk od 45 let a dvouletý interval od posledního vyšetření, nebude v odůvodněných případech nezbytné, aby si předem obstarávala žádanku u registrujícího lékaře.

Cílem opatření je co nejvíce usnadnit ženám přístup k vyšetření, zjednodušit jejich cestu systémem a podpořit včasný záchyt karcinomu prsu. Právě časná diagnostika je u rakoviny prsu zásadní, protože významně zvyšuje šanci na úspěšnou léčbu.

Nové nastavení má odstranit zbytečnou administrativní bariéru u žen, které se z různých důvodů k žádance předem nedostanou. Preferovanou cestou je stále ta přes praktického lékaře nebo gynekologa, mamografická centra ale budou mít nově možnost administrativně vyřešit vyšetření i u ženy, která přijde bez předem vystavené žádanky. Tato možnost se má týkat spíše výjimečných situací a její využití bude záviset také na kapacitách a organizačních možnostech konkrétního pracoviště.

Účast na mamografickém screeningu v České republice v posledních letech mírně stoupá a aktuálně překračuje 60 %. Česko se tím řadí mezi úspěšnější evropské země. Stále však zůstává významná skupina žen, které screeningové vyšetření neabsolvují. *„Důvodem mohou být obavy z výsledku, neochota, neznalost nároku na vyšetření nebo prostě nejistota, jak se k mamografu dostat. Proto jsme se s Ministerstvem zdravotnictví, ostatními zdravotními pojišťovnami a odbornými společnostmi dohodli na rozvolnění pravidel pro přístup na vyšetření. Naším cílem je oslovit i ženy, které dnes na screening nechodí, a současně neztratit ty, pro které je stávající cesta k mamografii zbytečně složitá. Administrativní překážka by neměla být důvodem, proč žena vyšetření neabsolvuje,“* říká **Ivan Duškov**, ředitel VZP ČR.

„Cílem naší snahy je maximálně podpořit účast veřejnosti na všech screeningových programech. Chceme zajistit a zjednodušit přístup k vyšetřením tak, aby je absolvovalo co nejvíce lidí, jimž mohou zachránit zdraví nebo život. Připravujeme celou řadu konkrétních kroků, které budeme postupně zavádět do praxe. Rozvolnění a zjednodušení pravidel pro návštěvu screeningového mamografu je jedním z prvních z nich,“ vysvětluje **Marián Hajdúch**, lékařský ředitel Národního ústavu pro výzkum rakoviny a ředitel Ústavu molekulární a translační medicíny Univerzity Palackého v Olomouci.

Odborníci zároveň zdůrazňují, že zjednodušení přístupu k mamografii neznamená, že by ženy měly vynechávat další preventivní prohlídky. *„Stále platí, že na mamograf standardně vystavuje žádanku praktický lékař nebo gynekolog. Ve schématu preventivních prohlídek mají nezastupitelnou roli a zůstávají důležitým pilířem zajištění účasti žen ve screeningu. V odůvodněných případech, kdy žena přijde na screening bez žádanky, například proto, že není u lékaře registrována, žádanku ztratila nebo reaguje na připomínku mamografického centra, bude možné vše administrativně dořešit přímo na pracovišti,“* říká **Jan Daneš**, předseda Komise pro program screeningu karcinomu prsu Ministerstva zdravotnictví ČR. Podle něj by toto a další opatření mohla zvýšit účast žen na

mamografickém screeningu o 5 až 8 procentních bodů: „Pak bychom se v účasti na mamografickém screeningu mohli zařadit skutečně mezi nejlepší země v Evropě.“

Změnu vítají také patientské organizace. „Každá odstraněná překážka na cestě k vyšetření může znamenat zachráněný život. Ať už jde o překážku v hlavě ženy, nebo o administrativní komplikaci. S příběhy, kdy žena nešla včas na mamograf proto, že nevěděla, jak se k vyšetření dostat, nebo ho odkládala, protože se cítila zdravá, se bohužel setkáváme velmi často,“ říká **Nikol Pazderová**, manažerka projektu Bellis, který realizuje Aliance žen s rakovinou prsu.

Mamografický screening v číslech:

- Mamografický screening vloni absolvovalo **442 tisíc klientek VZP**;
- S rakovinou prsu se vloni **léčilo 59 tisíc klientek VZP**. Náklady na jejich léčbu přesáhly 3,6 miliardy korun;
- **Pokud** chce žena podstoupit preventivní mamografické nebo ultrazvukové vyšetření mimo stanovený věkový interval, tedy před 45. rokem věku, nebo častěji než jednou za dva roky, hradí si jej zpravidla sama. VZP svým klientkám na toto vyšetření přispívá částkou 500 korun;
- **VZP nabízí klientům**, kteří v uplynulých dvou letech absolvovali alespoň jedno ze screeningových vyšetření, příspěvek 1000 korun na rehabilitační procedury, například masáž nebo saunu. Vloni tuto možnost využilo 135 tisíc klientů.

Viktorie Plívová

tisková mluvčí

OTÁZKY A ODPOVĚDI:

1. Potřebuje žena na mamografický screening žádanku?

- Standardně ano. Žadanku i nadále vystavuje praktický lékař nebo gynekolog, zejména v rámci preventivní prohlídky. Tato cesta zůstává základním a doporučeným postupem. Od 1. července 2026 však nebude předem vystavená žádanka ve všech případech nezbytnou podmínkou. Pokud žena splňuje podmínky screeningu, tedy věk od 45 let a dvouletý interval od posledního mamografického screeningu, bude možné v odůvodněných situacích administrativně vyřešit vyšetření přímo v mamografickém centru. Může jít například o situaci, kdy žena žádanku ztratila, není registrována u praktického lékaře nebo gynekologa, případně reaguje na připomínku screeningového centra.

1. Co dělat, pokud centrum ženu bez žádanky nepřijme?

- Metodika umožňuje, aby mamografické centrum přijalo ženu i bez předem vystavené žádanky a administrativu dořešilo přímo na místě. Nejde však o povinnost, kterou by metodika poskytovatelům ukládala. Záleží tedy také na kapacitách a organizačních možnostech konkrétního pracoviště. Pokud centrum na předem vystavené žádance trvá, není to v rozporu s metodikou. Žena se může obrátit na jiné mamografické centrum, případně navštívit svého praktického lékaře nebo gynekologa a požádat o vystavení žádanky standardní cestou.

1. Proč se pravidla upravují?

- Cílem je odstranit zbytečné administrativní bariéry, usnadnit ženám cestu na vyšetření a zvýšit účast ve screeningu. Opatření má pomoci zejména ženám, které mají na screening nárok, ale z různých důvodů se k vyšetření nedostanou.

1. Jak žena zjistí, že už má nárok na další mamografický screening?

- Základní kontrolu termínu screeningového vyšetření provádí praktický lékař nebo gynekolog v rámci preventivních prohlídek. Ti také ženě standardně vystaví žádanku.

Klientky VZP budou na blížící se termín screeningového vyšetření upozorňovány také prostřednictvím aplikace Moje VZP. Podobně postupuje řada mamografických center, která termíny kontrolují a včas ženám posílají připomínku, například formou SMS.

1. Jak bude systém fungovat technicky?

- Nejjednodušší je situace u žen, které chodí pravidelně do stejného mamografického centra. Opatření se však vztahuje i na případy, kdy žena navštíví jiné centrum než v minulosti nebo jde na screening poprvé. VZP zajistila technickou možnost ověřit, zda žena splňuje podmínky hrazeného screeningového vyšetření. Kontrola probíhá online a zabere několik minut. Její provedení však závisí na konkrétním pracovišti a jeho organizačních možnostech.

1. Má žena i nadále chodit na preventivní prohlídky k praktickému lékaři a gynekologovi?

- Ano. Je velmi žádoucí, aby ženy preventivní prohlídky u praktického lékaře i gynekologa nevynechávaly. Mamografický screening je důležitou součástí prevence rakoviny prsu, ale nenahrazuje komplexní preventivní péči. Gynekologická prohlídka zahrnuje mimo jiné prevenci nádorů děložního hrdla včetně vyšetření HPV podle věku a indikačních pravidel. Praktický lékař hodnotí celkový zdravotní stav, provádí základní laboratorní vyšetření, vyšetření moči, EKG podle věku a zdravotního stavu a může ženu včas odeslat ke specialistovi, pokud zachytí podezřelý nález.

1. Jak mamografické vyšetření probíhá?

- Mamografické vyšetření se provádí vestoje. Každý prs je postupně snímkován ve dvou projekcích. Jde o speciální rentgenovou metodu určenou k časnému zachytu rakoviny prsu. Při vyšetření je nutné prs krátce stlačit, což může být některým ženám nepříjemné nebo bolestivé. U žen před menopauzou se proto doporučuje plánovat vyšetření ideálně do prvních dvou týdnů po menstruaci, kdy bývají prsy méně citlivé.

1. Co má žena dělat, pokud si při samovyšetření nahmatá bulku v prsu?

- Pokud si žena nahmatá podezřelou bulku nebo zaznamená jinou změnu prsu, neměla by čekat na pravidelný screeningový termín. Měla by se co nejdříve obrátit na praktického lékaře nebo gynekologa, který vystaví žádanku na diagnostické vyšetření. V odůvodněných případech je možné obrátit se také přímo na mamodiagnostické pracoviště, kde lékař rozhodne, jaký typ vyšetření je vhodný. Pokud jde o medicínsky indikované vyšetření, hradí jej zdravotní pojišťovna.

<https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/zeny-od-45-let-budou-mit-jednodussi-cestu-na-mamograficky-screening>